

..... Σ Η Μ Α

10.- " Ποντιακοὶ ἀντίλαλοι" .Λαογραφικὴ ἐκπομπὴ τοῦ σταθμοῦ μας, πού γράφει καί ἐπιμελεῖται ὁ συνεργάτης μας Στάθης Εὐσταθιάδης. Λύρα παίζει ὁ ἴδιος.

Μουσικὴ ἐπιμέλεια Ἡρακλῆ Κοκοζίδη.

"..... τό σῆμα σβήνει

Θά πραγματοποιήσωμε σήμερα, ἀγαπητοὶ ἀκροαταί, μιὰ ὑπόσχεση, πού δώσαμε σέ περασμένη μας ἐκπομπή. Θά σᾶς μιλήσωμε γιὰ τή Θρυλικὴ Μαρία, τή Λιβερίτσα. Τὸν Θρύλο αὐτό διέσωσε ἡ Παράδοση, κατὰγράφηκε θε ἀπό τοὺς ἱστορικοὺς καί λογιόους, τῆς Βραπεζούντας καί τῶν Μοναστηριῶν τῆς ἐνδοχώρας, τοῦ δέκατου ἑννατου αἰῶνα.

Οἱ γυναῖκες τῆς Λιβερᾶς -ὅπως σημειώσαμε καί σέ περασμένες μας ἐκπομπές - ἦταν οἱ πρὶ γλυκύλαλες τραγουδίστριες, πρὸ παντός στο γνωστὸ μακρόσυρτο σκοπὸ τῆς Μαρτσούνας.

..... Λ Υ Ρ Α

Τοῦ διαβάτη ἡ ψυχὴ, πού εἶχε τὴν τύχη νὰ περάσῃ ἀπὸ τὴν περιοχὴ Λιβερᾶς καί ἀκουε τό σκοπὸ αὐτό, γέμιζε ἀπὸ μιὰ ἀπέραντη εὐτυχία. "Ἐνοιῶσε, πῶς ζῇ μέσ' ὅτὸν Παράδεισο, κι' ἄς βρισκόταν πάνω στή γῆ.

Νὰ σάν ἐσᾶς ψηλά ραχιά, πάντα χλωροφοράτεν,
διαβαίνει χρόνια καί καιροὺς, καμμίαν κί γεράτεν.

..... ΛΥΡΑ-ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Πῶς μπορεῖς, νὰ μὴ μαγευτῇς μ' ἓνα τέτοιο τραγούδι; Αὐτὴ, λοιπόν, ἡ ἀθάνατη μελωδία, πού.....

..... ἡ λύρα συνεχίζει μέ ὑπόκρουση

"Ἐβγαίνε μέσα ἀπὸ τὴν παραπονεμένη ψυχὴ τῶν σιλαβωμένων Ρωμῶν καί πού θύμιζε παλιές ἀναμνήσεις ἀπὸ τὴ λεύτερη ζωὴ, ἦταν καί ἡ εὐλιμμένη παρηγοριά στο πέρασμα τῶν χαλεπῶν καιρῶν τῆς Τούρκικης σιλαβιάς.

..... ἡ λύρα σταματᾷ.....

Τὸ ἔτος 1570, ἐκστρατεύει ὁ Σουλτάνος Σελίμ ὁ Β' μέ κατεύθυνση τὴ Βαγδάτη. Ἡ ἐκστρατεία του θά γίνῃ μέσω Βραπεζούντας. Περνώντας λοιπόν ἀπὸ τὴ Λιβερᾶ, σταματᾷ κοντὰ στὴν κρήνη τοῦ Ἀγίου Κωνσταντίνου. Παρέκει μιὰ πανέμορφη Λιβερίτσα βόσκει τὰ πρόβατά της, μὰ καί σκορπάει στὴν ἀτμόσφαιρα τοὺς ὀλόγλυκους ἤχους τοῦ παραπονετικοῦ τραγουδιοῦ.

"Όλα ἔμως αὐτά προκαλοῦν τὴν ἀγανάκτηση τῶν Τούρκων καί πρό παντός τῶν Οὐλεμάδων, τῶν ἀνωτέρων Μωαμεθανῶν ἱεραμένων θηλαδῆ. Ὁ Σουλτάνος Σελίμ ἀναγκάζεται, νά τὴν στείλῃ στὴν Τραπεζοῦντα μαζί μέ τό παιδί τους, τόν Μουράτ τόν Γ'.

Στὴν Τραπεζοῦντα, ἡ Μαρία Γκιούλ - Μπαχάρ, προστατεύει τό Χριστιανικό λαό, κάνει πολλά ἀγαθοεργήματα. Τούς συμπατριῶτες της, Αἰβεριώτας, προστατεύει ἰδιαίτερα. Τούς ἀπαλλάσσει ἀπὸ τὴν καταβολή φόρων. Τούς περιορίζει μόνον στὴν ἐτήσια καταβολή τῶν 90 ἀκάδων ἀγνοῦ βουτύρου γιὰ τό Σουλτανικό μαγειρεῖο. Τοῦτο συνεχίστηκε ἕως τόν 20ο αἰώνα.

"Όταν πέθανε ἡ Γκιούλ - Μπαχάρ, οἱ Τούρκοι τὴν ἔθαψαν σέ μεγαλοπρεπές μαυσωλεῖο. Σωζόταν αὐτό ὡς τελευταῖα στὴν εἴσοδο Ἰμαρετίου, πού ἐβρύθηκε γιὰ τὴ μνήμη της.

Ὁ Μουράτ ὁ Γ', ἔμεινε στὴν Τραπεζοῦντα γιὰ πολὺ καιρό. Καί πῆρε ἀνατροφή μᾶλλον Ἑλληνική. Συνέχισε τό ἔργο τῆς μητέρας του καί εὐεργέτησε πολὺ τόν τόπο, ἰδιαίτερα τὴ Μονὴ Σουμελά, πού τὴν ἐπισκεύασε καί τῆς δώρησε πολλά ἀφιερώματα.

Αὐτὴ ἦταν ἡ Μαρία ἡ Αἰβερτίτισσα, ἡ ἐπονομαζομένη Γκιούλ - Μπαχάρ καί αὐτό ἦταν τό ἔργο της, σέ πολὺ σύντομες γραμμές.

Εἰν' ἀλήθεια, πῶς σέ πολλές περιπτώσεις, ὁ Χριστιανικός λαός προστατεύτηκε ἀπὸ κρατικούς Τουρκικούς παράγοντας, πού ἡ θέση τους στό Ὀθωμανικό κράτος, ἦταν μᾶλλον τυπική. Τό Ἑλληνικό Γένος εἶναι εὐγνώμον, πρὸς τίς εὐγενικές αὐτές μορφές, πού ἔπαιζαν μέ τὴ ζωὴ τους, γιὰ νά προσφέρουν λίγη ἀνακούφιση στόν κατατρεγμένο καί μαρτυρικό λαό μας. Καί οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἦσαν πολλοὶ καί τότε, μὰ καί τώρα, εἶναι οἱ Κρυπτοχριστιανοί, οἱ πιὸ ἡρωϊκοὶ αὐτοὶ Ἑθνικοί, εὐεργέτες.

..... ΛΥΡΑ-ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Ἐδῶ κλείνει ἡ ἐκπομπή μας καί μαζί μιά σειρά ἀπὸ 15 ἐκπομπές, στίς ὁποῖες ὅς μιλήσαμε γιὰ τὴν περιοχὴ Ματσούκας, παρουσιάζοντάς σας θρύλους, ἔθιμα καί τραγούδια της. Μέ τὴν παρουσίαση τῶν τραγουδιῶν τῆς Ματσούκας, διαπιστώσαμε γιὰ μιά ἀκόμη φορά τὴν ξεχωριστὴ μελωδία καί τὴν Ἑλληνικὴ γνησιότητα, πού ἔχουν σάν σκοπὸς καί σάν στίχοι. Ἰδιαίτερα, στόν τομέα τῆς βυζαντινῆς ζωῆς, ἡ Ματσούκα παρουσιάζει λαϊκὴ μουσικὴ καί ποιητικὴ

παράδοση λαμπρότατη.

Πρίν ὅμως σᾶς ἀποχαιρετήσουμε, φίλοι ἀκροαταί, ἐπιτρέψτε μας, νά εὐχα-
ριστήσουμε ἰδιαίτερα τοὺς ἀγαπητοὺς μας φίλους ἀπὸ τὰ Ἀλωνάκια, καθὼς
καὶ ἐκείνους ἀπὸ τὴν Ποντοπόλη καὶ τὸ Δρέπανο τοῦ νομοῦ Κοζάνης, ποὺ
μᾶς φιλοξένησαν μὲ ἀγάπη, τὸ περασμένο καλλιμαίρι, δίνοντάς μας καὶ πολύ-
τιμα λαογραφικὰ στοιχεῖα γιὰ τὴν περιοχὴ Ματσούκας.

Ἀλλὰ τὰ στοιχεῖα αὐτά, ποὺ πήραμε, δὲν ἐξαντλήθηκαν. Θά μᾶς δοῦν
κι ἄλλη εὐκαιρία, γιὰ νά σᾶς τὰ παρουσιάσουμε.

..... Σ Η Μ Α

Στὴν ἐρχόμενη ἐκπομπή μας, θά σᾶς παρουσιάσουμε ἓνα Χριστουγεν-
νιάτικο καὶ Πρωτοχρονιάτικο πρόγραμμα.

Μετεδόση ἡ λαογραφικὴ ἐκπομπή τοῦ σταθμοῦ μας : " Ποντιακοὶ
ἀντίλαλοι ", ποὺ γράφει καὶ ἐπιμελεῖται ὁ συνεργάτης μας Στάθης Εὐστα-
θιάδης. Λύρα ἔπαιζε ὁ ἴδιος. Μουσικὴ ἐπιμέλεια Ἡρακλῆ Κοκοζίδη.

Κοντά σας καὶ πάλι τὴν ἐρχόμενη Τρίτη, αὐτὴ τὴν ὥρα.

..... τὸ σῆμα σβῆνει